

opinions דעות



שלחו להדפסה

סחר או תרומה?



תרומת איברים
(אילוסטרציה) צילום: סי
די בנק

לחצו כאן להגדיל
הטקסט

אני אחראי למותם של מאה בני אדם

החשודים בסחר באיברים מירושלים הצילו חיים של מאות, ולכן הם גיבורים גם אם הפרו חוק, להבדיל ממני - שכיוון שהתקשתי לשמור חוק, סירבתי להכיר לחולים תורמי כליות בתשלום
רובי ברמן

אני אחראי למותם המיותר של למעלה מ-100 יהודים. כולם היו קורבנות של מחלת כליה, שגססו בעודם מחוברים לדיאליזה, פשוטו כמשמעו. הם התחננו בפני שאכיר להם אנשים שמוכנים למכור כליה, ואני סירבתי לעשות כן היות שהדבר נוגד את החוק.

אם הדיווחים שבתקשורת אכן נכונים, סמי שם טוב ודימיטרי אורנשטיין מירושלים [פעלו כשדכני כליות](#) והצילו חיים של מאות. מניעיהם לא היו טהורים. נדרשו סכומי כסף גדולים על מנת לגרום להם להפר את החוק ולהסתכן בעונש מאסר. אם כן, מי מאיתנו פעל באופן מוסרי ומי לא? אני או הם? עבורי התשובה ברורה. שניהם גיבורים גם אם "עשו קופה" בדרך.

מספר הולך וגדל של צוותי חשיבה, כלכלנים, פילוסופים, רבנים ומומחים בתחום האתיקה בכל רחבי העולם תומכים בביטול החוק שמגדיר כעבירה פלילית קבלת "תמורה בעלת ערך" עבור ויתור על חלק מגופו של אדם למען הצלת חייו של אדם אחר. במילים פשוטות: צריך להתיר את מה שנקרא בעברית "סחר באיברים".

מחלוקת בכנסת

תרומה או סחר באיברים? / רן כהן, יצחק גלנטי

רן כהן מזהיר כי חוק תרומת האיברים, שמסדיר לראשונה תשלום לתורם, יהפוך את העניים למוכרי איברים. יצחק גלנטי סבור כי מדובר בפציצי צנוע והכרחי

[לכתבה המלאה](#)

התוכנית המוצעת תבטיח פיצוי הולם, גילוי מלא של הסיכונים וביטוח בריאות למשך כל חיי התורם, וחלוקה צודקת של הכליות הנרכשות לחולים, עניים ועשירים כאחד. אולם ארגונים רפואיים ופוליטיקאים שונים מתקשים כי תיקון כזה יהיה פגום מאוד מבחינה מוסרית.

ההיסטוריה רצופה דוגמאות לפיהן פעולות בעלות "פגם מוסרי חמור" הופכות מאוחר יותר לדבר שנחשב נעלה מבחינה מוסרית. בתחילת המאה ה-19, למשל, הרעיון של ביטוח חיים היה טאבו. הצמדת ערך כספי לחיים נתפס כמזעזע. כיום הוא נורמטיבי כיוון שהחברה הבינה את משמעותו: כספים שמאפשרים ליתומים ולאלמנים חיים ראויים.

יש הטוענים, לדוגמה, כי תשלום לאדם התורם את כליותיו מהווה עלבון ל"כבוד האדם". אך אנו מוכנים להפחית מכבוד זה בנושאי פוריות כשאנו מתירים לאביונים למכור זרע וביציות ולהשכיר את הרחם כפונדקאית. האם אין כאן צביעות?

העדפת השמירה על כבודו של מוכר הכליות הפוטנציאלי במחיר מותו של רוכש הכליה הפוטנציאלי מגוחך מבחינה מוסרית. הדבר אינו עומד במבחן רציני של הדברים. ולמנוע מאנשים עניים למכור את הכליות שלהם מתוך דאגה לסיכון הבריאותי הכרוך בכך הוא פטרנליזם שאינו במקומו, מעשה אווילי הדומה לאיסור על אנשים עניים מלעבוד במכרות פחם.

השוואה נלוזה לזנות

האם עצמאות אינה ערך אנושי נוסף ראוי? שהעניים יחליטו מה הם רוצים לעשות עם הכליות שלהם כפי שהם עושים לגבי זרע וביציות. הסטיטיסטיקה מראה כי הסיכון הכירורגי הכרוך בתרומת כליה שווה פחות או יותר לסיכון הכרוך בלידה, וחיייו של תורם אשר חי עם כליה אחת אינם מתקצרים בעקבות זאת.

מתנגדים אוהבים לרמוז שלפי הגיון זה עלינו להרשות לעניים לעסוק בזנות ולמכור סמים בלתי חוקיים. אך אנלוגיה מעין זו רק מחזקת את הטיעון המרכזי: אם נוציא את הכסף מהמשוואה הפעולות של זנות ומכירת סמים כאשר מבוצעות בחינם עדיין ייחשבו על ידי החברה כבלתי מוסריות, משום שהפועל היוצא שלהן הוא סיפוק רגעי, והן נוגדות את טובת הציבור. לעומת זאת התוצר הסופי של תרומת כליה בחינם הוא הצלת חיי אדם והחברה בהחלט מעודדת זאת.

מניעיו של אדם לעולם אינם חד-משמעיים. אנשים פועלים ממניעים שונים ועובדה זו אינה הופכת את מניעיהם

לטמאים. כבאים רבים מקבלים תשלום עבור עבודתם. כשהם רצים לבניין בווער ומסכנים את חייהם על מנת להציל ילד, האם הם פחות גיבורים מכיוון שהם מקבלים משכורת לשם כך? אנשים הופכים לרופאים על מנת לעזור לאחרים וגם כדי לחיות ברווחה; האם זה מטיל פגם מוסרי בעבודתם?

נהפוך הוא. שלילת "תרומה בעלת ערך" מתורם כליה מהווה פגיעה בכבודו העצמי. כאשר חייל מאבד את רגלו בלבנון ומבקש פיצוי כספי מהממשלה, אף אחד לא זועף. אף אחד לא דורש שמניעיו יהיו טהורים – שירות לטובת ארצו מתוך תחושת חובה – מבלי לצפות לדבר בתמורה. החברה יודעת שמגיע לחייל פיצוי עבור ההקרבה שלו.

מהי עמדת ההלכה בנושא? הרוב המכריע של הפוסקים הרבניים, כמו הרב שלמה זלמן אוירבך והרבנים הראשיים לשעבר גורן, לאו, ועובדיה יוסף, תומכים בתשלום עבור תרומת איברים. הנימוק שלהם: תרומת כליה מצילה חיים. מדובר במצווה. אין פסול במתן כסף כתמריץ לקיים מצווה. הוא אינו משנה את טבע הפעולה.

אני מאיץ בציבור לכתוב לחברי כנסת. אם המחוקקים לא ישנו את החוק, בואו נחליף את המחוקקים. לכל הפחות, צריך לשנות את החוק כך שיאפשר לפצות משפחות עבור תרומת גופה מכיוון שרוב ההתנגדות נסובה רק סביב תורמים חיים. יותר מ-100 ישראלים ו-7,000 אמריקנים מתים כל שנה כתוצאה ממחסור בתרומת איברים. עלינו לפעול עכשיו, והיהדות אמורה להיות אור לגויים.

רובי ברמן, מייסד ומנהל [עמותת הוד](#) לתרומת איברים.

תגיות: תרומת איברים | סחר | ליצמן | יעקב ליצמן
[חזרה](#)